

**BİLSEM SINAVINA HAZIRLIK SÜRECİNE İLİŞKİN VELİLERİN GÖRÜŞLERİ
SCIENCE AND ART CENTER PARENTS' OPINIONS ON THE BILSEM EXAM
PREPARATION PROCESS***

Canan SEZGİN¹

Dr. Öğr. Üyesi Hakan ÖZAK²

Öz

Bu araştırmanın genel amacı, Bilim Sanat Merkezi'ne (BİLSEM) çocuğunu kayıt yaptırmış olan velilerin BİLSEM sınavına hazırlık sürecine ilişkin görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda çocuğu BİLSEM sınavına aday gösterildikten sonra BİLSEM sınavına hazırlık sürecindeki yaşadıkları ve BİLSEM sınavına hazırlanan ailelere önerilerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. On velinin gönüllü olarak katıldığı araştırma fenomenoloji deseninde çalışılmıştır. Katılımcılar, çocuğunu BİLSEM'e kayıt yaptırmış velilerden (3'ü baba, 7'si anne) oluşmaktadır. Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yüz yüze görüşme yapılarak toplanmıştır. Verilerin çözümlenmesinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Analiz sonucuna göre; "BİLSEM Sınavına Adaylık Süreci" teması ile "BİLSEM Sınavına Yönelik Çalışmalar" ve "BİLSEM'e Hazırlanan Ailelere Öneriler" olarak üç tema belirlenmiştir. Veliler, çocuklarının BİLSEM sınavına aday gösterilmesiyle mutluluk, heyecan ve endişe duygularını yaşadıklarını, BİLSEM'in ne olduğu ve BİLSEM sınavının soruları ile bu sınava hazırlanmak için kaynak araştırdıklarını belirtmişlerdir. BİLSEM sınavına hazırlanırken basılı ve online kaynaklardan faydalandıklarını ifade etmişlerdir. BİLSEM Sınavına hazırlanan ailelere öneriler olarak da sınavı kazanması için çocuğa baskı yapmamalarını, çocuğun BİLSEM'e uygun bir yeteneği yoksa çok çalışarak kazanılacak bir sınav olmadığını, sadece 1.aşamadaki tablet sınavı için hazırlık yapmanın, kaynak kitaplardan ve online uygulamalardan çalışmanın yararlı olacağını düşündüklerini belirtmişlerdir. BİLSEM'e aday olan öğrenci velilerine yönelik olarak BİLSEM ve BİLSEM sınavı ile ilgili bilgilendirme çalışmalarının yapılması öneri olarak belirtilmiştir.

Anahtar kelimeler: *BİLSEM, veli, özel yetenek, BİLSEM Sınavı.*

Abstract

The general aim of this research is to determine the opinions of parents who have enrolled their children in BILSEM regarding the preparation process for the BILSEM exam. In line with this aim, it is intended to identify the experiences of parents during the preparation process for the BILSEM exam after their child has been nominated for the exam, as well as to determine recommendations for families preparing for the BILSEM exam. The research was conducted with a phenomenological design involving ten

* Bu çalışma, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Kongresi EDU Congress 2023'te sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

¹ MEB, İstanbul Ticaret Odası Bilim ve Sanat Merkezi, İstanbul, canansezgin01@gmail.com Orcid no:0009-0000-9580-3233

² Dr. Öğretim Üyesi, Düzce Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölümü, Düzce, hakanozak@duzce.edu.tr Orcid no: 0000-0002-0481-1818

voluntary participants. The participants consisted of parents who enrolled their children in BILSEM (3 fathers, 7 mothers). Data were collected through face-to-face interviews using a semi-structured interview form. Descriptive analysis method was used for data analysis. According to the analysis, three themes were identified: "The Process of Becoming a Candidate for the BILSEM Exam," "Preparations for the BILSEM Exam," and "Recommendations for Families Preparing for BILSEM." Parents expressed feelings of happiness, excitement, and anxiety when their children were nominated for the BILSEM exam, stating that they researched what BILSEM is and the questions of the BILSEM exam in order to prepare for it. They also mentioned utilizing printed and online resources during the preparation for the BILSEM exam. As recommendations for families preparing for the BILSEM exam, they suggested not pressuring the child to pass the exam, emphasizing that if the child does not have a suitable talent for BILSEM, it is not an exam that can be won by hard work, and they believed that preparing only for the tablet exam in the first stage and studying from resource books and online applications would be beneficial. It was also suggested to conduct informative activities regarding BILSEM and the BILSEM exam for parents of students applying to BILSEM.

Keywords: BILSEM (Science and Art Center), parent, special talent, BILSEM Exam.

Giriş

Okul çağındaki çocuklar bilişsel, sosyal, duygusal ve akademik alanlarda çeşitli gelişim özellikleri bakımından birbirinden farklılık gösterirler. Bazıları diğerlerinden fiziksel olarak farklı iken bazı çocuklarda yetenekleri bakımından farklılık göstermektedirler. Akranlarından anlamlı düzeyde farklı yetenekleri olan çocuklar özel yetenekli çocuklar olarak sınıflandırılmaktadır. Özel yetenekliliğin birçok göstergesi bulunmakla birlikte özünde soyut kavramlardır. Bu soyut kavramların bireyde nasıl oluştuğu konusundaki araştırmalar, öne sürülen teoriler bilim dünyasında halen devam etmektedir. Bu teorilerden en çok kabul görenlerden birisi olan "Üç Halka Teoremi" kurucusu Renzulli (1986)'ya göre zeka, tek bir boyut ile açıklanamaz. Üstün zeka kavramında ortalama üstü genel veya özel yetenek, yaratıcılık ve motivasyon belirleyici özelliklerdir. Bu üç özelliğin belli bir eşik değerinde olması gerekir.

Toplumdaki özel yetenekli çocukları diğerlerinden ayıran genel-geçer özelliklerin dışında bazı bedensel, zihinsel ve duygusal özellikleri fark edilmeyi kolaylaştırmaktadır. Bu çocuklar bedenen daha gülbüz ve sağlıklı, zihinsel aktivitelere karşı meraklı, dikkat ve algı kapasitesi diğerlerinden fark edilir derecede yüksek, soyut konularda fikir üretme yeteneği gelişmiş çocuklardır. Erken dönemde okuma-yazma öğrenirler (Davaslıgil, 2004). Araştırmalar zihinsel beceri, yaratıcılık ve başladığı işi sonuna kadar sürdürme kapasitesinin özel yetenekli çocuklarda yaşlarına göre ileri seviyede olduğunu, tesadüfen seçilmiş bir grupta %2 oranında özel yetenekli çocuk bulunduğunu tespit edilmiştir (Akkanat, 1999).

Özel yeteneklilik ile ilgili var olan potansiyelin geliştirilmesinde ailelere de önemli görevler düşmektedir. Özbay'a (2013) göre, ailelerin çoğu çocuğunun diğer çocuklardan ayrılan özellikleri olduğunu hissetmekle birlikte özel yeteneklilik hakkında yeterince bilgi sahibi değildir ve bu durum karşısında nasıl davranması gerektiğini tam olarak bilmemektedir. Koçal ve arkadaşlarının yaptığı çalışmaya göre (2009), ailelerin eğitim seviyeleri yükseldikçe ve bilinçli bir şekilde yönlendirme yaptıklarında olumlu çevresel faktörlerin de varlığıyla çocukların sahip oldukları zeka seviyeleri artmaktadır (Akt. Karabulut, 2010, s.27).

Özel yetenekli çocuğun mevcut potansiyelinin en iyi şekilde değerlendirilebilmesi, özel yeteneklilere sağlanan imkanlardan yararlanabilmesi için tanılanması gerekir. Tanılanmanın amacı çocukların etiketlenmesi değil mevcut potansiyellerinin geliştirilmesi amacıyla uygun eğitimleri almasıdır (Tarhan ve Kılıç, 2014). Tanılama sürecinde yapılması gereken işlemler ve sürecin sonunda çocuğun özel yetenekli tanısı alma yönündeki ideal beklentisinin gerçekleşmesi ile çocuğun ve ailenin hayatlarında yeni bir dönem başlamaktadır (Suarez, 2009). Bu sebeple

özel yeteneklilerin tanılama sürecinde hem öğrencinin hem de ebeveynlerinin psikolojik desteğe ve rehberliğe ihtiyaçları olmaktadır.

Özel yetenekli olarak tanılanmış olma öğrencinin hem eğitim hayatını hem de geleceğini etkileyeceğinden bu işlemin alanında uzman kişiler tarafından ve özenle yapılması gerekir. Türkiye’de özel yeteneklilerin tanılanması ve eğitimleri ile ilgili farklı zamanlarda farklı uygulamalar denenmiş çözüm yolları üretilmeye çalışılmıştır. Akkutay (1984), Osmanlı Devleti zamanında kurulan Enderun Mektebi’ni özel yeteneklilerin eğitiminde atılan ilk önemli adım olarak tanımlamaktadır. Özel eğitimin gerekliliğinin farkına varılıp atılan diğer önemli bir adım ise 1956’da çıkarılan kanunla güzel sanatlarda özel kabiliyeti olan öğrencilerin yurt dışında eğitim görmeleri sağlanmıştır (Karakuş, 2010). Özel yetenekliler için yapılan diğer uygulamaların tarihsel sürecine baktığımızda 1960 yılında özel sınıf ve türdeş sınıf projeleri, 1964 yılında Ankara Fen Lisesi açılması ve aynı yıl Ankara ilinde Rehberlik Araştırma Merkezi tarafından belirlenen ilkokullarda ortaokul seviyesinde özel üst sınıf eğitimi çalışmaları ve 1989’ da Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri’nin kurulması, 2004’te sporda yetenekli öğrenciler için Spor Liseleri’nin açılmasını özel eğitimde önemli adımlardan sayabiliriz (Levent, 2011).

Özel Eğitim Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğü’nün kurulması (1992), özel eğitim ve rehberlik alanındaki en önemli gelişmelerden birisidir. 1994 yılında Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) bu müdürlüğün bünyesinde açılmıştır. Pilot olarak beş ilde uygulamaya başlanan BİLSEM’lerin sayısı 2022 yıl sonu itibarıyla 355’e ulaşmıştır (MEB, 2022). BİLSEM eğitim modeli, Türkiye’de uygulanan bir eğitim modelidir ve BİLSEM’e kaydı yapılacak öğrencilerin Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) tarafından yapılan BİLSEM sınavını kazanmış, özel yetenekli olarak tanılanmış olması gerekmektedir.

BİLSEM sınavına giriş için adaylık işlemleri her yıl bakanlık tarafından yayınlanan kılavuzda yer alan takvim doğrultusunda yapılır. İlkokula devam eden 1. , 2. ve 3. sınıf seviyelerindeki öğrencilerin yetenek alanlarına göre başvuruları (genel zihinsel yetenek, müzik ve görsel sanatlar) e-okul üzerinden gözlem formlarının örgün eğitimdeki sınıf öğretmeni tarafından doldurulmasıyla başlatılmış olur. Aday gösterme sürecindeki işlemler bakanlığın belirlediği komisyonların sorumluluğunda yürütülmektedir. BİLSEM için aday gösterilen öğrencilerin gözlem formları, tanılama komisyonunca incelenip birinci aşama olan grup taramasına alınacak öğrenciler velisine ve okuluna bildirilir. Sınavın ilk aşaması olan grup taramasında MEB tarafından belirlenen ölçme araçları kullanılır. Belirlenen baraj puanına erişen öğrenciler, başvurdukları yetenek alanına göre bireysel değerlendirme için çağrılır. İkinci aşama olan bireysel değerlendirmede bakanlığa belirlenen testler uygulanır. Yetenek alanına özgü olarak belirlenen puanı alan öğrenciler BİLSEM’de eğitim görme hakkına sahip olur (MEB, Bilim ve Sanat Merkezleri Öğrenci Tanılama ve Yerleştirme Kılavuzu, 2023).

Bilim ve Sanat Merkezlerinde yeni kayıt olan her öğrenci kazandığı alan fark etmeksizin uyum (oryantasyon) programına alınır. Uyum programında öğrenciye BİLSEM kültürü, kurumu ve programları tanıtılır. Uyum programı etkinliklerini uygulanır. Genel zihinsel yetenek alanında tanılananlar, uyum programını tamamladıktan sonra destek eğitim programına başlar. Destek eğitimden sonra sırasıyla bireysel yetenekleri fark ettirme programı (BYF), özel yetenekleri geliştirme programı (ÖYG) ve proje üretimi ve yönetimi programı tamamlanır. Müzik ya da resim alanında tanılanan öğrenciler, uyum programından sonra tanılandıkları alanda BİLSEM eğitimine liseyi bitirene kadar devam ederler. Tüm programların tamamlanması lise eğitiminin sonuna kadar devam eden bir süreci kapsar (MEB, 2020).

Alanyazın incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini kullanabilmeleri buldukları okula, uygulanan eğitim programlarına, öğretmenlerine bağlı olduğu kadar ebeveyn tutum ve davranışlarına da bağlı olduğunu gösteren çalışmalar vardır (Koç, 2016; Karakuş, 2014; Olszewki-Kubilius ve Kuliecke, 2008; Gallagher, 2003). Bu çalışmalara göre

özel yetenekli öğrencilerin eğitiminde veli ile kurum arasındaki işbirliği önemlidir (Sarıtaş, Şahin, ve Güzelbaş, 2019). Ülkemizde de BİLSEM’ler açısından bu işbirliğinin önemi eğitim-öğretim etkinliklerinin düzenlenmesi ve yürütülmesi ilkelerinde de yer aldığı gibi ayrı bir önem taşımaktadır. Özbay’a (2013) göre ailelerin büyük bir kısmı, üstün yeteneğin ne demek olduğunu, çocuklarının üstün yetenekli olup olmadığını ve ne yapmaları gerektiğini bilememektedir. Ailelerin fark ettikleri tek durum çocuğun farklı olduğudur.

BİLSEM eğitim modelini, BİLSEM’e kayıt hakkı kazanmış ve özel yetenekli olarak tanımlanan öğrencilerden oluşan homojen grupların bulunduğu bir grupla eğitim modeli oluşturmaktadır. Öğretim programını ise hızlandırma ve zenginleştirme karışımı etkinlik temelli bir strateji oluşturmaktadır. Tanımlanan öğrencilere örgün eğitim saatleri dışında BİLSEM’de eğitim verilmektedir ve BİLSEM öğretmenlerinin atamaları, Bilim ve Sanat Merkezi öğretmen seçme kriterlerine göre yapılmaktadır (Şahin, 2022).

Amaç

BİLSEM’e aday gösterilen çocuğun ne tür bir sınavdan geçeceğinin yeterince bilinmemesi, BİLSEM ile ilgili bilgilendirme eksikliği aileleri telaşlandırmakta ve bu durum sınav stresi ve kaygısı yaşamalarına sebep olmaktadır (Gökdemir, 2017). Bu araştırmanın genel amacı, çocuğunu BİLSEM’e kayıt yaptırmış velilerin BİLSEM sınavına hazırlık sürecinde yaşadıklarının ve BİLSEM sınavına hazırlanan ailelere önerilerinin belirlenmesidir. Araştırmanın genel amacına uygun olarak velilere aşağıda belirtilen sorular yöneltilmiştir:

- 1) Çocuğu BİLSEM için aday gösterildikten sonra veliler neler yaşamışlardır?
- 2) Çocuğu BİLSEM sınavına girecek olan veliler, sınava ilişkin ne tür çalışmalar yapmışlardır?
- 3) Çocuğunu BİLSEM’e kayıt yaptıran velilerin, BİLSEM sınavına hazırlanan ailelere önerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın bu kısmı araştırma desenini, çalışma grubunu, araştırmada yararlanılan veri toplama araçlarını, veri toplama sürecini, geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarını ve veri analizini içermektedir.

Araştırmanın Deseni

Bu araştırmada, BİLSEM sınavına hazırlanan çocuğu olan velilerin yaşadıklarını belirlemek ve önerilerini değerlendirmek amacıyla nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji deseninde çalışılmıştır. Fenomenoloji deseni, bireylerin ele alınan olgu ile ilgili yaşadığı deneyimleri derinlemesine inceler (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Fenomenoloji (olgubilim) deseni ayrıca incelenen olgu ile ilgili olarak bireylerin bakış açısını, deneyimlerini ve algılarını yansıtmayı amaçlar (Ersoy, 2017).

Çalışma Grubu

Araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem metodu tercih edilmiştir. Ölçüt örneklem yönteminin esas noktası, araştırmacının önceden belirlediği ölçütlere uygun olan örneklem ile çalışmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Araştırma konusunun güncelliğini sağlamak ve BİLSEM sınavının uygulanışında bakanlığın son yıllarda uygulamaya koyduğu grup tarama sınavında tablet uygulaması ile ilgili deneyimlerini de yansıtmayı için ölçüt örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Bu ölçütlerin sağlanması açısından araştırmanın yapıldığı yıl BİLSEM’e yeni kayıt olan öğrenci velilerinden gönüllülük esasına göre örneklem grubu belirlenmiştir. Katılımcılar, İstanbul ilinde bulunan bir BİLSEM’e çocuğu kayıtlı olan 10

öğrenci velisinden oluşturmaktadır. Görüşme yapılan velilerin 7'si anne, 3'ü babadır; bütün katılımcılar BİLSEM'de Destek 1 programı (yeni kayıt olan öğrenci) velisidir.

Katılımcıların demografik bilgileri Tablo 1'deki gibidir.

Tablo 1. Katılımcılara ait demografik özellikler

Veli Kodu	Annenin eğitim durumu	Babann eğitim durumu	Anne çalışıyor mu?	Baba çalışıyor mu?	Aylık gelir düzeyiniz	Görüşme yapılan veli	Yaş ortalaması	Ailedeki çocuk sayısı	Yaşadığımız yerleşim birimi	Bilsem'e devam ettiği sınıf	Bilsem sınavına giriş sayısı
V1	Lisans	Lisans	Evet	Evet	Orta	Anne	36-45	2	B.şehir	Destek1	1
V2	Lise	Ortaokul	Evet	Evet	Orta	Anne	36-45	1	B.şehir	Destek1	1
V3	Lisans	Lisans	Hayır	Evet	İyi	Anne	36-45	1	B.şehir	Destek1	1
V4	Lisans	Lisans	Hayır	Evet	Orta	Anne	36-45	2	B.şehir	Destek1	1
V5	İlkokul	İlkokul	Hayır	Evet	Orta	Baba	46 +	3	B.şehir	Destek1	1
V6	Y.Lisans	Y.Lisans	Hayır	Evet	Orta	Anne	36-45	3	B.şehir	Destek1	1
V7	Lisans	Lisans	Hayır	Evet	Orta	Anne	36-45	2	B.şehir	Destek1	1
V8	Lisans	Lisans	Evet	Evet	İyi	Baba	36-45	1	B.şehir	Destek1	1'den çok
V9	Y.Lisans	Lisans	Evet	Evet	İyi	Baba	36-45	2	B.şehir	Destek1	1'den çok
V10	Lisans	Lisans	Evet	Evet	Orta	Anne	35 Altı	1	B.şehir	Destek1	1

Tablo 1'e göre katılımcıların %70'ini anneler oluşturmaktadır ve annelerin %60'ı lisans mezunudur. Baba velilerin % 70'i lisans mezunudur. Katılımcıların yaş ortalamasına baktığımızda %80'i, 36-45 yaş grubundadır. Çalışan anne oranı %50, çalışan baba oranı %100'dür. Katılımcıların %70'i orta gelir grubundadır, tamamı destek grubu velisidir ve büyükşehirde yaşamaktadır. Ailedeki çocuk sayısı olarak %40'ı tek çocuk, %40'ı da 2 çocuklu ailelerden oluşmaktadır. Çocuğu, BİLSEM sınavını ilk girişte kazanmış olan katılımcı oranı %80'dir.

Verilerin toplanması ve analizi

Velilerin BİLSEM sınavına hazırlık sürecinde yaşadıklarının belirlemek için fenomenolojik desende yürütülmüş araştırmada, yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak veriler elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme tekniği, araştırmacının soracağı soruları önceden hazırladığı ve görüşme sırasında sonda sorularla katılımcıdan daha ayrıntılı cevaplar alabildiği esnek bir görüşme şeklidir (Türnüklü, 2000). BİLSEM'e hazırlık sürecine ilişkin veli görüşlerini belirlemek amacıyla ilgili literatür taranarak yarı yapılandırılmış üç adet soru hazırlanmıştır. İç geçerlilik açısından nitel araştırmalarda tecrübeli bir öğretim üyesi ve özel eğitim alanında doktora eğitimini tamamlamış rehberlik ve psikolojik danışmandan görüş alınarak önerileri doğrultusunda görüşme soruları üzerinde düzenlemeler yapılmıştır. Soruların anlaşılabilirliğini değerlendirmek amacıyla iki veli ile ön görüşme yapılmış ve soruların anlaşılabilirliğinde herhangi bir sorun olmadığı görülmüştür. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular velilerin, BİLSEM sınavına hazırlık sürecindeki duyguları, hazırlık süreçleri ve BİLSEM'e hazırlanan ailelere önerilerine yönelik deneyimlerini ortaya çıkarmayı amaçlayan açık uçlu üç sorudan oluşmaktadır.

Veri toplama öncesinde Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'ndan 29.11.2023 tarih ve 2023/350 sayılı etik onayı alınmıştır. Araştırmanın verileri yüz yüze görüşmelerle yaklaşık bir haftada toplanmıştır. Görüşmeye başlarken ilk önce araştırmanın amacıyla ilgili bilgi verilmiş, katılımcının ölçüt örnekleme uygun olup olmadığı tespit edilmiştir. Uygun olan ve araştırmaya gönüllü olarak katılmayı kabul edenler ile görüşmeler sakin ve sessiz bir ortamda (veli bekleme bölümünde) derse giriş saatinden önce gerçekleştirilmiştir. Görüşmenin ses kaydı alınabilmesi için katılımcının izni istenmiştir. Velilerle yapılan görüşmelerden her biri ortalama otuz dakika sürmüştür. Her katılımcı için bir kod numarası verilmiştir. Görüşmeler sonucunda sağlanan veriler elektronik ortama aktarılmıştır.

Velilerin BİLSEM sınavına hazırlık sürecindeki deneyimlerine bağlı görüşlerini ortaya çıkarmak amacıyla yapılan bu araştırmada elde edilen verilere betimsel analiz uygulanmıştır. Nitel araştırmalarda veri analizi, belirlenen konuyu derinlemesine irdelemektir. Betimsel analiz yoluyla veriler, sistemli bir şekilde açık ve net olarak irdelenir. Betimsel analiz dört aşamadan oluşur: Tematik çerçevenin çizilmesi, tematik çerçeveye uygun olarak verilerin kaydedilmesi, bulguların tanımının yapılması ve bulguların yorumlanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Velilerin, çocuğu BİLSEM için aday gösterildikten sonra sınava hazırlanma sürecinde yaşadıklarına yönelik görüşlerinin belirlenmeye çalışıldığı araştırmada veri analizi için öncelikle literatür taranarak bir çerçeve oluşturulmuş, temaları belirlerken araştırmanın soruları dikkate alınmıştır. Temalardan ve elde edilen bulgulardan hareketle oluşturulan alt temalara doğrudan alıntılar yapılarak konunun özü ortaya konulmaya çalışılmıştır. Katılımcılar V1,V2,... şeklinde kodlanmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik Çalışmaları

Bilimsel bir araştırmanın belli kıstasları taşıması gerekir. Nitel araştırmaların bilimsel alana katkısı aktarılabilirlik, inandırıcılık, güvenirlilik, onaylanabilirlik açısından yeterli çalışmaların yapılması ile mümkün olmaktadır (Creswell, 2017). Bu amaçla araştırmada verilerinin iç geçerliliğini (inandırıcılık) sağlamak için alan yazın taraması yapılmış, araştırmayla ilgili kavramsal sınırlar belirlenerek görüşme formu hazırlanmıştır. Katılımcıların kendilerini rahatça ifade edebilmesi için araştırmadan elde edilecek verilerin gizli tutulacağı ve sadece araştırma kapsamında kullanılacağı güvencesi verilmiştir. Görüşme sonrasında veriler yazılı olarak katılımcıların onayına sunulmuştur. Araştırmanın her aşaması nitel araştırmalarda tecrübeli bir öğretim üyesi ile birlikte sürdürülmüştür. Araştırmanın bulguları ve kodlamaları için nitel araştırmalarda tecrübeli ve araştırma ile bağlantısı bulunmayan özel eğitim alanında çalışan bir uzmana kontrol ettirilmiştir. Araştırmanın sonuçları daha önceki araştırma sonuçları ile sonuç ve tartışma bölümünde ilişkilendirilmiştir. Dış geçerlik (aktarılabilirlik) açısından veriler ayrıntılarıyla betimlenmeye çalışılmış ve doğrudan alıntılara yer verilmiştir. Ayrıca araştırmaya katılanların seçiminde amaçlı bir şekilde BİLSEM'e çocuğunu kayıt yaptırmış sık karşılaşılan velilerden gönüllülük esasına göre seçilmiştir. Araştırmanın tarafsızlığı için görüşme sorularının hazırlanmasında ve verilerin analizinde uzman görüşlerine başvurulmuştur. Tüm araştırma verileri, analiz işlemlerinde alınan notlar gerektiğinde teyit incelemesi için saklanmıştır.

Bulgular

Bulgular bölümünde velilerin görüşme sorularına ilişkin cevaplarına, ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Bu bulgular doğrultusunda "BİLSEM Sınavına Adaylık Süreci" teması, "BİLSEM Sınavına Yönelik Çalışmalar" teması ve "BİLSEM'e Hazırlanan Ailelere Öneriler" adı altında 3 tema belirlenmiştir. Oluşturulan temalar ve alt temalara doğrudan alıntılar yapılarak elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

1) BİLSEM adaylık sürecinde velilerin yaşadıklarına ilişkin bulgular

Görüşmede velilere öncelikle “Çocuğunuz BİLSEM’e aday gösterildikten sonra neler yaşadınız?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin bu soruyla ilgili görüşlerindeki ortak noktalar dikkate alınarak “BİLSEM Sınavı Adaylık Süreci” teması ile “Duygular” ve “Araştırma Süreci” alt temaları oluşturulmuştur. Araştırmanın bu sorusuna ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Çocuğu BİLSEM için aday gösterildikten sonra velilerin yaşadıklarına ilişkin görüşleri

Tema	Alt temalar	Kodlar	Katılımcılar
BİLSEM sınavına adaylık süreci	Duygular	Mutlu hissetme	V2,V5, V10
		Şaşırma	V3, V7
		Endişe duyma, kaygılanma	V5, V8, V10
		Bir şey hissetmeme (beklenen sonuç)	V1,V9
	Araştırma süreci	BİLSEM’ i araştırma	V1, V2,V3,V4, V7, V10
		BİLSEM sınavını, sorularını araştırma	V2, V3, V7,V9, V10
		BİLSEM sınavına çalışma kaynağı araştırma.	V4, V5, V6, V7. V8,V9

Duygular alt temasında velilerin çocuğunun aday gösterilmesi sonucu mutluluk, şaşkınlık ve endişe duygularını yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bir katılımcı da beklediği bir sonuç olduğunu çok da şaşırmadığını dile getirmiştir (V9).

V9: “ Daha küçük yaşta oğlumuzla ilgili, eşimle birlikte aklımızda bazı fikirler oluşmuştu. Annesi, oğlumuzun özel yetenekli olabileceğini, ona özel bir şeyler yapmamız gerektiğini söylerdi. Bu yüzden çok şaşırmadık.”

V2: “Önce bu haberi aldığımızda çok mutlu olduk. Tecrübemiz olmadığı için de ne yapabileceğimizi bilemedik, şaşırdık.”

V7: “ Önce şaşırdım, süreç hakkında bilgim yoktu. Öğretmeni eleme sınavı yapıp seçmiş. Biz, sınava giriş belgesi alırken öğrendik.”

Araştırma Süreci alt temasında katılımcılar, çocukları BİLSEM sınavına aday gösterildikten sonra BİLSEM’i, BİLSEM sınavını ve sınava çalışmak için kaynak araştırdıklarını ifade etmişlerdir.

V1: “ Çocuğumla BİLSEM ile ilgili araştırma yaptık. Çocuğun bir fikri olsun diye.”

V4: “ Öncelikle BİLSEM’in ne olduğuyla, çocuğuma vereceği eğitimle ilgili bilgi edinmeye çalıştım. Çevremdeki eğitimcilere danıştım. Çocuğumun gireceği sınavda ne ile karşılaşacağını bilmesini istediğim için de sınavla ilgili kaynak araştırması yaptım.”

V6: “ İki kızım da genel yetenekten aday gösterildi. BİLSEM sınavını ve sınava hazırlık kitaplarını araştırdık.”

V7: “ Youtube’den BİLSEM nedir, BİLSEM soruları nasıldır? Onları araştırdık.”

2) BİLSEM’ sınavına yönelik çalışmalara ilişkin bulgular

Velilere ikinci soru olarak “ Çocuğunuz BİLSEM için aday gösterildikten sonra sınava yönelik ne tür çalışmalar yaptınız?” sorusu yöneltilmiş ve bu soruda elde edilen bulgulardaki ortak noktalara göre “BİLSEM Sınavına Yönelik Çalışmalar” teması belirlenmiştir. Bu temada

verilen ortak yanıtlar gözetilerek “Kaynak Kitap Kullanma” ve “ Online Kaynaklardan Çalışma” alt temaları oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3. BİLSEM Sınavına Hazırlık Çalışmaları

Tema	Alt temalar	Kodlar	Katılımcılar
BİLSEM sınavına yönelik çalışmalar	Kaynak kitap kullanma	BİLSEM sınavına hazırlık kitapları kullanma	V2, V5,V6,V7
		Dikkat ve zeka geliştirici test kitapları kullanma	V1,V2,V6,V9, V10
		Kitap okuma	V10
	Online kaynaklardan çalışma	Mobil uygulama indirme	V3,V4, V8, V9,V10
		Youtube üzerinden soru çözümü	V1, V7
		Online BİLSEM sınavına hazırlık kurslarına katılma.	V4

Kaynak Kitap Kullanma alt temasında veliler, BİLSEM sınavının ilk aşamasına hazırlık yapmak için araştırdıkları ve çocuğuna uygun buldukları basılı kaynakları satın aldıklarını ve kullandıklarını belirtmişlerdir. Sınavın ikinci aşaması olan mülakat görüşmesi (bireysel değerlendirme) için herhangi bir hazırlık yapmadıklarını belirtmişlerdir.

V1: “ Oğluma 3 yaşından itibaren dikkat ve zeka etkinlikleri kitapları kullanıyoruz. Bunlara devam ettik. Dikkat ve zeka geliştirici oyunlara da devam ettik. Mülakat için ekstra bir çalışmamız olmadı.”

V2: “..... Yayınlarının BİLSEM kitaplarının tamamını çözdük. Yine BİLSEM soru karakterlerine uygun hazırlanan test kitaplarından sorular çözdürdük.”

V5: “ Biz iki tane BİLSEM’e hazırlık kitabı aldık ve sınava hazırlandık. Başka bir şey yapmadık.”

V6: “BİLSEM’ e hazırlık kitapları aldık, birkaç zengin içerikli üst düzey sorular içeren kitaplar da kullandık.”

V7: “Ben kitap aldım, çalıştırmak istedim. İkili set olan kitaptan bir tanesini bitirdi ve sıkıldı. Zorlamadık.”

Online Kaynaklardan Çalışma alt temasında veliler, BİLSEM sınavına hazırlık olarak internet sitelerinden ve ücretli/ücretsiz online uygulamaları indirerek kullandıklarını belirtmişlerdir.

V1: “ Youtube’den BİLSEM ile ilgili birkaç video izledik. Mülakat için ekstra bir çalışmamız olmadı.”

V3: “Çocuğumuzu sınava nasıl hazırlayacağımızı araştırırken internetteki iki uygulama dikkatimizi çekti. Bu uygulamaları satın alarak alıştırmalar yaptık.”

V4: “.....Online programını satın alarak sadece iki aylık bir ön çalışma yaptık. Amacımız çocuğun gireceği sınavla ilgili bilgi sahibi olmasıydı. Mülakat için herhangi bir hazırlık yapmadık.”

V7: “BİLSEM’e giden kuzeni var, ona sorduk. Youtube’ den BİLSEM soru tiplerini inceledi. Bu soruları çözdü ve çözümünü de bize anlattı.”

V8: “Tablet sınavında zorluk yaşamamasın diye ..... uygulamasını satın aldık.”

V9: “ Sınav için özel bir çalışmayı ben yersiz buluyordum fakat annesi yine de internette ve arkadaş çevresinden birkaç örnek uygulama bulup çocuğumuza uygulattı.”

V10: “ Test kitabı ile birlikte mobil uygulama satın alıp soru çözdürdük.”

3) BİLSEM'e hazırlık sürecinde ailelere önerilere ilişkin bulgular

Velilere üçüncü soru olarak “BİLSEM'e hazırlanan ailelere neler önerirsiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Velilerin görüşlerindeki ortak noktalar dikkate alınarak “BİLSEM'e Hazırlanan Ailelere Öneriler” teması ile “Çocuğa Yönelik Öneriler” , “Sınava Yönelik Öneriler” alt temaları oluşturulmuştur. Araştırmanın son sorusuyla ilgili bulgular Tablo 4'te ifade edilmektedir.

Tablo 4. BİLSEM'e Hazırlanan Ailelere Öneriler

Tema	Alt temalar	Kodlar	Katılımcılar
BİLSEM'e hazırlanan ailelere öneriler	Çocuğa yönelik öneriler	Çocuğu zorlamamak/baskı yapmamak	V1,V2,V5,V6,V7,V4,
		BİLSEM ve BİLSEM sınavı ile ilgili konuşmak/bilgilendirmek	V3, V6,
		Öğretmeni ile fikir alışverişinde bulunmak	V7
	Sınava yönelik öneriler	Sınava çok büyük anlam yüklenmemesi	V1, V7
		Yetenek alanına ilişkin sorular çözdürmek	V1,V2,V3,V4,V6,V7,V9,V10
		Sınava hazırlık çalışma planı hazırlama	V6, V10
		İnternet, TV, telefonda vb. uzak tutmak	V10
		Çocukla birlikte çalışma yapmak	V3,V6,
		Online kaynaklardan yararlanmak	V4,V7,V8,V9,

“Çocuğa Yönelik Öneriler” alt temasında katılımcılar, kendi çocuklarıyla yaşadıkları tecrübelerine dayalı olarak farklı görüşler belirtmişlerdir.

V1: “Çocuğu zorlamasınlar. Çocuklarının hangi alanda yeteneği olduğunu anlamaya çalışıp ona göre etkinlik ve çalışmalar yapabilirler.”

V2: “ Aileler çocuklarına BİLSEM sınavını kesinlikle kazanmaları konusunda baskı uygulamamalıdır. BİLSEM bir dönüm noktası olmamalı.”

V3: “BİLSEM sınavı için sadece ve maalesef sınav bilincini öğretmek gerekiyor. Yani doğru cevap verdiğinde puan kazanacağını, yanlış cevaplarda puan kaybedeceğini bilmesi gerekiyor.”

V5: “Biz akışına bıraktık, kendi haline bıraktık. Kendisi hazırlandı, kasmadık, zorlamadık. Bunları önerebilirim.”

V6: “Herhangi bir çalışma yapılacaksa sebatlı, devamlı olun, aksatmayın. Bir kere aksarsa hep aksama devam eder. Çocuğunuzdan ya da onunla ilgili şeylerden şikayet etmeyin. Onunla soru çözerken yorgun ya da mutsuz olursanız o da yorgun ve mutsuz olur.”

V7: “Her aile çocuğunun potansiyelini bilir. Bir ışık görmüyorlarsa zorlamanın yanlış olacağını, onu daha çok strese sokacağını düşünüyorum. Öğretmeni bir yetenek görmüş mü? Buna dikkatle bakmalarını isterim. Bu çocuklar kendilerini yetenek, düşünce vb. olarak mutlaka belli ediyor. Aksi halde çocuklar, kendine güvenini kaybediyorlar.”

V8: “Ek bir çalışmaya ihtiyaç olmadığını düşünüyorum. Sadece tablet sınavı için bazı uygulamalar yaptırılabilir. Alışkanlık kazansın diye.”

V9: “BİLSEM’e girmesi gereken öğrencinin yeteneklerinin ön planda olması gerektiğini düşünüyorum. Bu yüzden bir veli çocuğunun bir yeteneğinden dolayı BİLSEM öğrencisi olması gerektiğini düşünüyorsa o yeteneği konusunda çocuğa yönelik uygulamalar, materyaller edinebilir.”

V10: “Çocuğu boş bırakmasınlar. Bol bol kitap okutsunlar, test çözdürsünler. İnternet, tablet, televizyon gibi şeylerle fazla meşgul olmasının önüne geçsinler.”

“Sınava Yönelik Öneriler” alt temasında katılımcı veliler, BİLSEM sınavına yönelik olarak çocuğun BİLSEM’e uygun bir yeteneği yoksa çok fazla çalışılarak kazanılacak bir sınav olmadığını vurgulamışlardır. Sadece 1.aşamadaki tablet sınavı için hazırlık yapmanın, kitap ve online uygulamalardan çalışmanın yararlı olacağını düşündüklerini söylemişlerdir.

V1:“ BİLSEM sınavına ailelerin çok büyük anlam yüklememesi gerekir. Çünkü çalışılarak yapılacak bir sınav değildir, tamamen çocuğun görmesiyle ilgili bir sınavdır. İlla hazırlık yapacaklarsa soru tiplerine göre çocuğu çok zorlamadan çalışmalar yapılabilir.”

V2: “ Bizler gibi bir, iki test kitabı alıp belki soru karakterlerini önceden öğrenmesi sağlanabilir.”

V3: “Eğer bebeklikten bu yana dikkat, algı ve hafıza etkinlikleri yapıyorsanız şimdi bunları sınav şeklinde sunabilirsiniz. Bu tarz şeyler yapmadıysanız bunları yapabilirsiniz.”

V6: “Kaynak kitap kullandım, tavsiye ediyorum. Seviyesine uygun BİLSEM içerikli kitaplardan sorular çözdük.”

V7: “Hazırlanarak girilebilecek bir kurum olduğunu düşünmüyorum. Aileler, çocuklarına birkaç BİLSEM sorusu ile eğilimi olup olmadığına bakabilir. Youtube’den izlediği videolar sıkıcı gelmedi. Bunu tavsiye ederim.”

V8: “Ek bir çalışmaya ihtiyaç olmadığını düşünüyorum. Sadece tablet sınavı için bazı uygulamalar yaptırılabilir. Android marketlerden indirilen uygulamalar ve zeka oyunları olabilir.”

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bilim ve Sanat Merkezi velilerinin, BİLSEM sınavına hazırlık sürecinde yaşadıklarına ilişkin görüşlerinin araştırıldığı bu çalışmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır. Ulaşılan sonuçlar alan yazın ile karşılaştırılmıştır.

Velilerle yapılan görüşmeler sonucunda, araştırmanın birinci sorusuna ilişkin olarak velilerin, çocuğu BİLSEM’e aday gösterildikten sonra mutluluk, endişe, şaşırma duygularını yaşadıkları belirlenmiştir. BİLSEM’i ve BİLSEM sınavını araştırdıkları, bu konularda imkanları ölçüsünde bilgi edinmeye çalıştıkları tespit edilmiştir. Çocuğu, BİLSEM sınavına aday gösterildikten sonra velilerin BİLSEM’i ve sınavını araştırıyor olması velilerin BİLSEM ve sınavıyla ilgili yeterince bilgiye sahip olmadıklarını, bilgi alabilecek kaynaklara başvurduklarını göstermektedir. Sezginsoy (2007), BİLSEM içinde yaşanan sorunları ele aldığı araştırmanın öneriler kısmında ailelerin kurumun yapısını içeren bilgilendirme eğitimlerine ihtiyaç olduğunu vurgulamış ve tanılama sınavındaki kriterlerin ve içeriğinin güncellenmesi gerekliliğini vurgulamıştır. Kurnaz (2014) BİLSEM’lerin sorunları ve çözüm önerileri üzerine yaptığı çalışmada öğretmenlerin ve velilerin tanılama süreci ve tanılamada kullanılan araçlar ile ilgili yeterince bilgi sahibi olmadıklarını belirlemiştir. Gökdemir (2017), ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin tanılama sürecini araştıran çalışmasında BİLSEM seçmelerine giren öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine başvurmuştur. Araştırmanın sonucuna göre velilerin aday gösterme ve tanılama sürecinde öğretmenlerin ve psikologların rehberliğine ihtiyaç duyduklarını, yeterli bilgilendirme yapılmadığını ve velilerin kendi çabalarıyla araştırmalar

yaparak bilgi edinmeye çalıştıklarını tespit etmiştir. Velilere yönelik bir eğitim programı olmasını önermiştir. Araştırmalardan da anlaşılacağı üzere, aday öğrencilerin ailelerinin BİLSEM'in yapısı ve BİLSEM sınavı ile ilgili olarak bilgilendirilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Araştırmanın ikinci sorusunda velilerin, BİLSEM sınavına hazırlanan çocuğuna yönelik olarak yaptığı çalışmalarda BİLSEM sınavının birinci aşaması (tablet üzerinden yapılan grup tarama testi) için velilerin tamamının basılı kaynak kitaplardan yararlandıkları, online ve internet üzerinden destek sağlayan kanallardan, kaynaklardan ve mobil uygulamalardan faydalandıkları belirlenmiştir. İkinci aşama olarak yapılan mülakat sınavında (bireysel değerlendirme, zeka testi uygulaması) herhangi bir hazırlık yapmadıkları tespit edilmiştir. Gökdemir (2017), yaptığı çalışmada özel yetenekli öğrencinin tanılama sürecini öğretmenlerin, velilerin ve öğrencilerin görüşlerine dayanarak değerlendirmiştir. Araştırmasının sonucuna göre BİLSEM adaylığından sınava girene kadar yapılan çalışmaların başında %60,09 ile ilk sırayı test çözme, %17,27 ile ikinci sırayı kitap okuma almıştır. Öğrencilerin tamamının sınav için hazırlık yaptığını, sınav stresi yaşadıklarını belirten araştırmasında bu durumun bilgilendirme yetersizliğinden kaynaklandığını vurgulamıştır. Araştırmalardan da anlaşılacağı gibi BİLSEM'e kayıt olan öğrencilerin de sınava hazırlık yaptığı dikkate alınarak BİLSEM sınavı için aday öğrencilerin tamamının sınava hazırlık çalışmaları yaptığı, velilerin ve öğrencilerin sınav kaygısı yaşadıkları yönünde bir sonuca ulaşabiliriz.

Araştırmada BİLSEM sınavına hazırlanan ailelere önerilerinin sorulduğu üçüncü soruda veliler; eğer çocukta özel bir yetenek yoksa BİLSEM sınavının çalışılarak kazanılacak bir sınav olmadığını vurgulamışlardır. BİLSEM sınavını kazanması için çocuğa baskı ve zorlama yapmamalarını önermişlerdir. Sınava hazırlık olarak da sadece birinci aşaması için çalışma yapabileceklerini ve bununda düzenli ama çocuğu bıktırmadan yapmaları gerektiği konusunda tavsiyelerde bulunmuşlardır. Ablard ve Parker yaptığı araştırmada (1997), çocukların mükemmeliyetçilik duygusunun gelişiminde özel yetenekli çocukların ebeveynlerinin akademik başarıyı çok fazla önemsediklerini ve mükemmeliyeti ön planda tutan tavır ve davranışlarının çocuklarını olumsuz yönde etkilediğini ortaya koymuştur. Karakuş (2010), özel yetenekli bireylerin ebeveynlerinin karşılaştığı güçlükleri araştırarak çalışmada, velilerin BİLSEM'den beklentilerinin yüksek olduğunu belirtmiştir. Rasmussen ve Rasmussen (2015) çalışmasında ilköğretim çağında öğrencilerin kendi yetenek alanlarını tanımlarken okulda ve öğrencilik hayatlarında yaşadıkları deneyimlerin önemli olduğunu vurgulamıştır. Yapılan araştırmalardan anlaşılacağı üzere BİLSEM'e ve BİLSEM sınavına aşırı anlam yüklemek, çocukta akademik başarıya odaklanarak sınavı kazanması için baskı yapmak olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir.

Katılımcıların demografik bilgileri incelendiğinde % 80'nin lisans mezunu olduğu, çalışan anne oranının %50 olduğu, yaş ortalamasının % 80'ninin 36-45 yaş aralığında olduğu, aylık gelir olarak %70'nin orta gelir grubunda olduğu, %40'nın da tek çocuğu olduğu görülmektedir. Ataman (2008), İstanbul BİLSEM örneği ile özel yetenekli çocukların aile ortamlarının demografik özelliklerini incelediği çalışmada, ebeveynlerin yaş ortalamasının büyük çoğunluğunu 36-45 yaş grubu oluşturmuştur. Çocuk sayısı olarak en büyük oran % 51 ile tek çocuklu aileler oluşturmuştur. Eğitim düzeyi olarak ilk sırayı % 49 ile üniversite mezunları almıştır. Ayrıca gelir düzeyi olarak ilk sırayı, orta düzey gelire sahip olduğunu söyleyenlerin oluşturduğunu belirlemiştir. Araştırmasında benzer sonuçlara ulaşan Belur (2014), bilim ve sanat merkezi sınavını kazanan ve kazanamayan öğrencilerin ebeveynlerinin rehberlik ihtiyaçlarını konu alan çalışmada sınavı kazanan öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim seviyesinin ve maddi durumunun kazanamayanlara göre daha ileri seviyede olup daha az çocuklu ebeveynler olduklarını belirlemiştir. Yapılan araştırmalardan çıkan sonuçlara göre özel yetenekli öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim seviyelerinde en büyük oranın üniversite mezunlarından oluştuğu şeklinde bir sonuca varılabilir ancak eğitim düzeyi yüksek

ebeveynlerin özel yetenekli çocuğu fark etmesinin daha kolay olduğu şeklinde de yorumlayabiliriz. Yaş ortalamalarında en büyük oranın 36-45 yaş aralığında olmasını, çocuk yetiştirilmede, çocuğunun bireysel farklılıklarını tanımada yaş ortalamasının ve farkındalığın önemli olduğu sonucuna varabiliriz.

Bu araştırma, çocuğu BİLSEM sınavını kazanmış velilerin BİLSEM'e adaylık sürecindeki deneyimlerini ortaya çıkarmak amacıyla gerçekleştirilmiştir ve onların ifadeleriyle sınırlıdır. Araştırmadan elde edilen bulgular ışından şu öneriler yer verilebilir; Çalışmadan elde edilen sonuçların genellenebilirliğini arttırmak açısından daha fazla katılımcının görüşlerine başvurulmuş araştırmalar yapılabilir. BİLSEM sınavıyla ilgili bilgilendirmeye ihtiyaç duyulduğu sonucundan hareketle BİLSEM sınavına aday gösterilen öğrencinin velisine yönelik olarak BİLSEM sınavı, BİLSEM'in verdiği eğitim ile ilgili devam ettikleri okul bünyesinde ebeveynlere seminerler verilebilir. Velilerin adaylık sürecinden itibaren yüz yüze ya da online olarak rehberlik/danışmanlık alabileceği uzman kişiler, kurum ve kuruluşlar ilan edilmeli ve sınava giriş belgesinde bu kaynaklara erişim şekli belirtilmelidir. Sınava giriş belgesi ile birlikte özel yetenekli çocukların genel özellikleri, BİLSEM kurumunu, eğitim programlarını ve BİLSEM sınavını tanıtan broşür verilebilir. Sınava giren öğrencilerin ilkökul çağında oldukları dikkate alınarak sınava hazırlık sürecinde ailelerin çocuklarına doğru bir yaklaşım sergilemesi için ücretsiz destek alması sağlanabilir. Velilerin yakın çevrelerindeki BİLSEM'leri ziyaret ederek kurumu görmeleri, bilgi almaları nasıl bir yola girdiklerini öğrenmeleri konusunda fikir sahibi olmalarını sağlayabilir.

KAYNAKÇA

- Ablard, K. E., & Parker, W. D. (1997). Parents' achievement goals and perfectionism in their academically talented children. *Journal of youth and adolescence*, 26(6), 651-667. <https://doi.org/10.1023/A:1022392524554>
- Akkanat, H. (1999). Özel veya özel yetenekliler. *Özel yetenekli çocuklar: seçilmiş makaleler*, 168-194. https://cocukuniversitesi.aydin.edu.tr/tez/makale_kitabi.pdf#page=84 adresine 20/01/2023 tarihinde erişilmiştir.
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderun mektebi* (No. 4). Gazi Üniversitesi.
- Ataman, A. B. (2008). *Özel yetenekli çocuklarda aile ortamının bazı demografik değişkenler açısından incelenmesi: İstanbul BİLSEM örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/462740>
- Belur, A. (2014). *BİLSEM'e kayıt Hakkı Kazanan ve Kazanamayan Öğrencilerin Anne/Babalarının Rehberlik Gereksinimlerinin İncelenmesi* Yayınlanmamış doktora tezi. Uludağ Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü
- Creswell, J. (2017). *Eğitim Araştırmaları*. Edam.
- Davashgil, Ü, (2004). "Özel çocuklar", *özel yetenekli çocuklar: seçilmiş makaleler kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları: 63, I. Türkiye Özel Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi: 1.
- Ersoy, A. F. (2017). Fenomenoloji. Saban, A., Ersoy, A. (Ed.). *Eğitimde nitel araştırma desenleri içinde* (81-134). Anı Yayıncılık.
- Gallagher, J. J. (2003). Issues and challenges in the education of gifted students. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed.) (pp. 11-23). Boston: Pearson Education.

- Gökdemir, S. (2017). *Ülkemizde özel yetenekli öğrencilerin tanılama sürecinin öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. <https://hdl.handle.net/20.500.12452/3281>
- Karabulut, R. (2010). *Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitimi tarihi süreci*. Abant İzzet Baysal Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Eğitim Programları ve Öğretimi Anabilim Dalı. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.657167>
- Karakuş, F. (2010). Özel yetenekli çocukların anne babalarının karşılaştıkları güçlükler. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6-1, 127-144. <https://dergipark.org.tr/en/pub/mersinefd/issue/17373/181423>
- Koç, İ. (2016). Üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrenci velilerinin bilim ve sanat merkezi'yle ilgili görüşleri: Bir BİLSEM örneği. *Üstün Zekalı Eğitim ve Yaratıcılık Dergisi*, 3(3), 17-24.
- Koçal, Z. D., Kanar, E., ve Kanar, K. P. (2009). Bilim ve sanat merkezine devam eden özel yetenekli öğrencilerin temel ihtiyaçları: Amasya örneği, *Özel Yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi (25-27 Mart 2009), Anadolu Üniversitesi*.
- Kurnaz, A. (2014). Yirminci Yılında Bilim ve Sanat Merkezlerinin Raporlar ve Yönetici Görüşlerine Dayalı Olarak Değerlendirilmesi. *Özel Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2014, 2(1), 1-22.
- Levent, F. (2011). *Özel Yetenekli Çocukların Hakları El Kitabı: Ana Baba ve Öğretmenler İçin*. Çocuk Vakfı Yayınları.1. Türkiye Çocuk Hakları Kongresi.
- MEB (2020). <https://orgm.meb.gov.tr/www/bilsemlerde-uygulanan-egitim-ve-programlar/icerik/1935> adresine 03/05/2024 tarihinde erişilmiştir.
- MEB (2022). Milli Eğitim İstatistikleri Örgün Eğitim 2021/2022. Milli Eğitim Bakanlığı. <https://www.meb.gov.tr/meb-bilsem-sayisinda-hedefini-asti/haber/26129/tr-adresine-01/05/2024> tarihinde erişilmiştir.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), (2023). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2023_12/25210631_20232024bilimvesanat_merkezlerioyuncitanilamaveyerlestirmekilavuzu.pdf adresine 03/05/2024 tarihinde erişilmiştir.
- Olzewski-Kubilius P., & Kulieke M. J. (2008). Using off-level testing and assessment for gifted and talented students. In Tassel Baska J. Van (Ed.), *Alternative assessments with gifted and talented students* (pp. 89- 106). Waco, TX: Prufrock Press.
- Özbay, Y. (2013). *Özel yetenekli çocuklar ve aileleri*. Hangar Marka İletişimi ve Reklam Hizmetleri. https://www.aile.gov.tr/media/92202/01_05_ustun-yetenekli-cocuklar.pdf adresine 22/01/2023 tarihinde erişilmiştir.
- Özbay, Y., (2013). *Üstün yetenekli çocuklar ve aileleri*, Ankara: T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü.
- Rasmussen, A. ve Rasmussen, P. (2015). “Conceptions of student talent in the context of talent development”. *International Journal of Qualitative Studies in Education*, 28(4), 476-495. <https://doi.org/10.1080/09518398.2014.916013>.
- Renzulli, J. S. (1986). The three-ring conception of giftedness: A developmental model for creative productivity. In R. J. Sternberg & J. E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness* (pp. 53-92). New York: Cambridge University Press.

- Sarıtaş, E., Şahin, Ü. ve Çatalbaş, G. (2019). Velilerin gözüyle BİLSEM. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi – Journal of Qualitative Research in Education*, 7(1), 114-133. doi:10.14689/issn.2148-2624.1.7c1s.5m
- Sezginsoy, B. (2007). *Bilim ve sanat merkezi uygulamasının değerlendirilmesi* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü). <https://hdl.handle.net/20.500.12462/1905>
- Suarez, B. (2009). *Son zamanlarda çocukları özel yetenekliler programına kabul edilmeyen ebeveynlere verilmek üzere tasarlanmış terapötik bir modül*. Widener Üniversitesi, Lisansüstü Klinik Psikoloji Enstitüsü. <http://www.proquest.com/en-US/products/dissertations/individuals.shtml>.] adresine 23/01/2023 tarihinde erişilmiştir.
- Şahin, F. (2022). ‘‘Özel yeteneklilerin eğitimi- eğitsel stratejiler ve örneklerle zenginleştirilmiş müfredat farklılaştırma modelleri’’ (2. Baskı) . Nobel Yayıncılık.
- Tarhan, S. ve Kılıç, Ş., (2014). Özel yetenekli bireylerin tanınması ve Türkiye’deki eğitim modelleri, *Özel Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 27-43. https://www.researchgate.net/profile/Sukran-Kilic/publication/298352185_Identification_of_Gifted_and_Talented_Student_and_Models_in_Turkey/links/56e8608308ae166360e51885/Identification-of-Gifted-and-Talented-Student-and-Models-in-Turkey.pdf adresine 23/01/2023 tarihinde erişilmiştir.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim araştırmalarında etkin olarak kullanılacak nitel bir araştırma tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12.baskı). Seçkin Yayıncılık.

Creative Commons licensing terms Authors will retain the copyright of their published articles agreeing that a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0) terms will be applied to their work. Under the terms of this license, no permission is required from the author(s) or publisher for members of the community to copy, distribute, transmit or adapt the article content, providing a proper, prominent and unambiguous attribution to the authors in a manner that makes clear that the materials are being reused under permission of a Creative Commons License. Views, opinions and conclusions expressed in this research article are views, opinions and conclusions of the author(s). Turkish Special Education Journal:International Research shall not be responsible or answerable for any loss, damage or liability caused in relation to/arising out of conflict of interests, copyright violations and inappropriate or inaccurate use of any kind content related or integrated on the research work. All the published works are meeting the "Turkish Special Education Journal" requirements and can be freely accessed, shared, modified, distributed and used in educational, commercial and non- commercial purposes under a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY 4.0).